

28Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940 ΚΑΙ Η ΣΟΦΙΑ ΒΕΜΠΟ, «Η ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΡΙΑ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ»

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΧΗΣ (ΤΘ)-ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

Μετά την ταχεία κατάρρευση και κατάληψη της Γαλλίας από τους Γερμανούς, ο Μουσολίνι δεν μπορούσε να διανοηθεί ότι η Ιταλία, έτσι όπως αυτός την ονειρευόταν, θα έμενε άπραγη και χωρίς να συμμετάσχει σ' αυτόν τον πόλεμο που θα οδηγούσε την ανθρωπότητα στην παράνοια και την κτηνωδία. Τα σχέδια του Μουσολίνι για τη δημιουργία της νέας αυτοκρατορίας της Ρώμης τέθηκαν σε εφαρμογή με την κατάληψη της Αλβανίας στις 7 Απριλίου 1939, η οποία αποτέλεσε τη βάση των πολεμικών προπαρασκευών των ιταλικών δυνάμεων για το επόμενο στόχο, την Ελλάδα.

Προαναγγελία του πολέμου που θα ακολουθούσε, αποτέλεσε η άνανδρη επίθεση και ο τορπιλισμός του θωρηκτού «ΕΛΛΗ» από ιταλικό υποβρύχιο στο λιμάνι της Τήνου κατά τη διάρκεια του εορτασμού της Παναγίας, στις 15 Αυγούστου 1940.

Στις 03:00 της 28ης Οκτωβρίου 1940, ο πρεσβευτής της Ιταλίας στην Αθήνα Γκράτσι επέδωσε στον πρωθυπουργό της Ελλάδας Ιωάννη Μεταξά τελεσίγραφο, με το οποίο η φασιστική Ιταλία αξίωνε την ελεύθερη είσοδο των στρατευμάτων της και την κατάληψη στρατηγικών σημείων του ελληνικού χώρου. Η άμεση απόρριψη του τελεσιγράφου από τον Μεταξά σήμαινε, όχι μόνο την έναρξη του πολέμου, αλλά και την απόφαση του ελληνικού λαού να πολεμήσει για την τιμή και την ιστορία του, για τις αξίες της ελευθερίας και της αυτοδιάθεσης.

Μην περιμένοντας να λήξει η τρίωρη προθεσμία του τελεσιγράφου, οι ιταλικές δυνάμεις επιτέθηκαν κατά μήκος των ελληνοαλβανικών συνόρων, με ταυτόχρονη δράση της ιταλικής αεροπορίας στα μετόπισθεν κατά στρατηγικών στόχων με θύματα πολλούς αμάχους. Στην Ήπειρο, οι Ιταλοί επιτέθηκαν από την κοιλάδα του Δρίνου με την 23η Μεραρχία Πεζικού «Φερράρα» και την 131 Μεραρχία Αρμάτων «Κένταυρος». Στον τομέα της Θεσπρωτίας επιτέθηκαν με την 51η Μεραρχία και στην Πίνδο επιτέθηκε η 3η Μεραρχία Αλπινιστών «Τζούλια». Απέναντι τους βρίσκονταν μόνο η VIII Μεραρχία Πεζικού με διοικητή τον υποστράτηγο Χαράλαμπο Κατσιμήτρο και το Απόσπασμα Πίνδου με διοικητή τον συνταγματάρχη Κωνσταντίνο Δαβάκη, οι οποίοι σήκωσαν το βάρος των πρώτων ιταλικών επιθέσεων μέχρι να ολοκληρωθεί το σχέδιο επιστράτευσης. Στη βορειοδυτική Μακεδονία οι Ιταλοί τήρησαν αμυντική στάση και περιορίστηκαν σε σποραδικές βολές πυροβολικού κατά της ελληνικής αμυντικής τοποθεσίας. Η ιταλική πολεμική μηχανή διέθετε σύγχρονα μέσα διεξαγωγής πολέμου, όπως άρματα και φυσικά υπερτερούσε αριθμητικά έναντι του Ελληνικού Στρατού, ο οποίος είχε να αντιπαραβάλει το δίκαιο του αγώνα για την υπεράσπιση του εθνικού

εδάφους, τον ενθουσιασμό και τον πόθο για τη νίκη των στρατευμένων και μη Ελλήνων. Οι ελληνικές δυνάμεις κατόρθωσαν να αποκρούσουν τις ιταλικές επιθέσεις και ο μόνος κίνδυνος που δημιουργήθηκε ήταν στον τομέα της Πίνδου, εκεί όπου η Μεραρχία «Τζούλια» κατόρθωσε να δημιουργήσει θύλακες μεταξύ Γράμμου και Γκαμήλας, απωθώντας το ασθενές Απόσπασμα Πίνδου. Έτσι, άρχισε η πρώτη περίοδος του ελληνοϊταλικού πολέμου, που διήρκησε μέχρι στις 13 Νοεμβρίου 1940, οπότε και αναλήφθηκε επιθετική πρωτοβουλία από τις ελληνικές δυνάμεις. Η απρόσμενη αντίσταση που προέβαλε ο Ελληνικό Στρατός, το υψηλό φρόνημα των Ελλήνων και η λανθασμένη εκτίμηση των Ιταλών για την πολεμική ετοιμότητα των ελληνικών δυνάμεων συνέβαλαν στη νίκη των ελληνικών όπλων.

Με την κήρυξη του πολέμου ο ελληνικός λαός σε τίποτα δεν θύμιζε ότι βρισκόταν αντιμέτωπος με ένα μεγάλο κίνδυνο, αλλά αντιθέτως βρισκόταν μέσα σε μία μεγάλη γιορτή, στην οποία όλοι ήθελαν να συμμετάσχουν. Κάθε ζωντανό κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας, ανάμεσά τους οι άνθρωποι του πνεύματος και οι καλλιτέχνες, επιστρατεύθηκε στον αγώνα κατά του φασισμού. Καθ' όλη τη διάρκεια του ελληνοϊταλικού πολέμου, η πολιτιστική ζωή της χώρας κινούνταν στο ρυθμό των πολεμικών γεγονότων με απώτερο σκοπό να εμψυχώσει τους Έλληνες στρατιώτες και να παρηγορήσει αυτούς που είχαν μείνει πίσω και αγωνιούσαν για τους δικούς τους ανθρώπους. Τα πολιτιστικά δρώμενα της εποχής κατέγραψαν μέσα από τις θεατρικές επιθεωρήσεις και τα τραγούδια το πολεμικό κλίμα της εποχής, υμνώντας τα παιδιά της Ελλάδας και διακωμωδώντας τη φασιστική Ιταλία και τον δικτάτορά της.

Μέσα σε αυτό το πολυποίκιλο πολιτιστικό και καλλιτεχνικό πανηγύρι κυριάρχησε η μορφή της Σοφίας Βέμπο, της «τραγουδίστριας της νίκης», όπως τη βάφτισε ο δημοσιογράφος και θεατρικός κριτικός Αχιλλέας Μαμάκης. Η Βέμπο γεννήθηκε στις 10 Φεβρουαρίου 1910 στην Καλλιόπολη της Ανατολικής Θράκης. Το πραγματικό της όνομα ήταν Σοφία Μπέμπου, αλλά για καλλιτεχνικούς λόγους άλλαξε το επώνυμο της σε Βέμπο. Η πρώτη καλλιτεχνική της εμφάνιση πραγματοποιήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 1933 στην επιθεώρηση «Παπαγάλος», ερμηνεύοντας το τραγούδι «Τσιγγάνα Μαυρομάτα» της Λόλας Βώττη. Το ακροατήριο διέκρινε αμέσως τα πλούσια φωνητικά της προσόντα και την πληθωρική σκηνική παρουσία της. Οι ερμηνευτικές δυνατότητές της ήταν τέτοιες που μπορούσε να αποδώσει κάθε είδος τραγουδιού, είτε ερωτικό είτε σατυρικό με μεγάλη επιτυχία. Ερωτικά τραγούδια, όπως «Το καινούργιο φεγγάρι», «Ζεχρά» και αργότερα δημοτικά παραδοσιακά τραγούδια, όπως «Χωριάτα», «Στη Λάρισα βγαίνει ο αυγερινός» σημείωσαν τρομακτική επιτυχία.

Στον πόλεμο του 1940, η ίδια γίνεται σύμβολο του αγώνα κατά των φασιστών εισβολέων και τα τραγούδια της γίνονται πολεμικοί παιάνες. Σε κάθε γωνιά της Ελλάδας τραγουδούσαν «Βάζει ο Ντούτσε τη στολή του», «Κορόιδο Μουσολίνι», «Τα τανκς και τα κανόνια δεν είναι μακαρόνια», που κατέγραφαν το πανηγυρικό και σατυρικό κλίμα της εποχής. Η χροιά της βαθιάς φωνής της συνόδευε τα στρατευμένα νιάτα στο μέτωπο με τραγούδια, όπως «Παιδιά της Ελλάδας Παιδιά» του Μίμη Τραϊφόρου και «Αντε στο καλό και η Παναγιά μαζί σας», ζέσταινε τις καρδιές τους μέσα στις παγωμένες νύχτες και τις γέμιζε με πίστη και ελπίδα για τη νίκη. Αυτός ήταν

ο δικός της αγώνας. Τα τραγούδια της μεταδίδονταν συνεχώς από τις εκπομπές του ραδιοφώνου, ακόμα και από το σταθμό του BBC. Η «τραγουδίστρια της νίκης» θα συνεχίσει τη δράση της και κατά τη διάρκεια της Κατοχής από τη Μέση Ανατολή, όπου κατέφυγε.

Η Σοφία Βέμπο υπήρξε μια ξεχωριστή φυσιογνωμία και μια δυναμική προσωπικότητα, που με τη φωνή της σημάδεψε, όχι μόνο την ιστορία του ελληνικού τραγουδιού, αλλά και μια ολόκληρη γενιά και σφράγισε μια εποχή.